

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Het zout der aarde

*Gij zijt het zout der aarde.
Mattheus 5:13a*

Geformeerd zout

De Zaligmaker heeft deze woorden tot de discipelen gesproken. Er was een wonder gebeurd in hun leven. Van nature waren zij immers zuurdesem. In Adam hadden zij gekozen voor het verderf. Zij waren doortrokken van het verderf. Er ging een verderfelijke invloed van hen uit. Zij waren op weg naar het eeuwige verderf.

Maar door genade zijn zij aan de Heere verbonden. De Heere heeft hen tot Zijn leerlingen gemaakt. De Heere heeft hen in beginsel tot zout der aarde geformeerd. Zij mogen de woorden beluisteren: 'Gij zijt het zout der aarde.' Niet de Schriftgeleerden, niet de farizeeën, maar de discipelen des Heeren zijn het zout der aarde. In het verleden gold dit van de profeten van het Oude Testament. In de toekomst zouden alle door God geroepen en bekwaamde leraars zout der aarde zijn. De kanttekenaren tekenen bij bovenstaande woorden aan: "Zo worden de leraars genaamd omdat, gelijk het zout de spijs smakelijk maakt en van verrotting bewaart, zij ook alzo de zielen der mensen door de leer Gode aangenaam maken en van het verderf behouden.

"Persoonlijk dient de vraag gesteld te worden: Zijn wij zuurdesem of zout? Ook in de kerk en in de gemeente geldt deze vraag: Ben ik zuurdesem of zout?

Verderfwerend zout

Zout gaat het verderf, gaat de verrotting tegen. Goed gezouten vlees of vis gaat niet tot verderf over. Het zout dient goed in het vlees of in de vis door te dringen. Zo dienen de discipelen met hun leer de wereld te zouten. Dit geldt de goddeloze heidenwereld en dit geldt ook de godsdienstige wereld der Joden. Eerlijk dient in de prediking de zonde aangewezen te worden. De noodzaak en het wonder

van wedergeboorte en bekering dienen gepredikt te worden als de enige weg om aan het verderf te ontkomen. Het werk van de Zaligmaker dient verkondigd te worden. Dit was niet alleen een opdracht voor de discipelen, dit geldt Gods knechten en kinderen de eeuwen door. Gods knechten en kinderen dienen de wereld te zouten met de leer van Gods Woord. Er dient gesproken te worden te midden van een wereld vol van moreel en geestelijk verval. Dat roept verzet op. Dat roept tegenstand op. Het wordt door velen niet verdragen als er op grond van Gods Woord gewaarschuwd wordt tegen allerlei verontrustende ontwikkelingen. Het wordt door velen niet in dank afgenomen als de vinger wordt opgeheven tegen prostitutie, tegen verbintenissen van mensen van hetzelfde geslacht, tegen experimenten met embryo's, tegen de toemende zondagsonthelving, tegen de lastering van de Naam des Heeren en tegen vele andere zaken. Wie niet waarschuwt is mede schuldig aan het verderf van de wereld. Mag u in eigen kring waarschuwen?

Smaakmakend zout

Zout maakt ook het eten smakelijk. De Heere had een welgevallen in de mens in de staat der rechtheid. In de gevallen mens is niets waarin de Heere een welgevallen kan hebben. Hij is een hater van God en een hater van de naaste. De mens is dood in de zonden en de misdaden. Hij blaakt van verzet en vijandschap tegen God. De mens smaakt alleen maar naar de zonde en de ongerechtigheid. Zout kan daarin verandering brengen.

De Heere volvoert door middel van de verkondiging van Zijn Woord Zijn welbehagen. Zo wordt het beeld Gods hersteld. Er komt weer iets van de ware kennis, de gerechtigheid en de heiligheid. Daarin heeft de Heere een welgevallen. Het is door de Zoon van God verworven in de weg van lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid. We

leven in een vermaakcultuur. Bij velen staan sport en spel bovenaan. Maar het leven zonder de vreze Gods is ten diepste smakeloos. De vermaakcultuur verveelt tenslotte, steeds scherper en al onzedelijker prikkels zijn nodig om de mens te vermaken. De vermaakcultuur eindigt in de eeuwige rampzaligheid. Durven we dat nog te zeggen? Niet uit hardheid, maar met een bewogen hart?

Smaakverliezend zout

Bij ons kan het zout zijn smaak niet verliezen. In Palestina wel. Het zout was daar met allerlei andere bestanddelen vermengd. Hadden of kregen die bestanddelen de overhand, dan deugde het zout nergens meer toe dan om weggegooid en vertreden te worden. Dit bevat een waarschuwing tegen wereldgelijkvormigheid, tegen naamchristendom en aanpassing aan de geest van de tijd.

Ontzettende werkelijkheid zelf veel van de wereld tot zich te nemen terwijl het de taak is anderen te zouten met de leer van Gods Woord. Strijdt daartegen en bekeert u daarvan. Hebt u veel van de wereld tot u genomen? Smakeloos zout zal vertreden worden. Kinderen des Koninkrijks zullen buitengeworpen worden.

Gezegend zout

In het kerkelijke en dagelijkse leven dient het Woord Gods zuiver verwoord te worden. De Heere is de Almachtige Die wonderen werkt. De Heere zegent naar Zijn welbehagen de zuivere prediking van Zijn Woord. Wie zuurdesem blijft, wie blijft wandelen op de brede weg, komt in de eeuwige rampzaligheid.

Maar wie door genade de Heere mag vrezen zal de eeuwige zaligheid beërven. Zout bijt in, zout roept verzet op. Maar wie zout mag zijn in deze verdorven wereld, zal de gunst des Heeren ondervinden. Wie zout mag zijn kent de klacht nog zo weinig zout te zijn en kent het verlangen de Heere volmaakt

te dienen. Dat verlangen zal op Gods tijd vervuld worden. Dat is verworven door Christus. Christus wilde als zuurdesem, als zondaar, gerekend worden, opdat zuurdesem zout zou worden, opdat zondaren naar het welbehagen van God bekeerd zouden worden en zalig zouden worden.

A. van Heteren

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie geplaatst over Matth. 5: 13a "Gij zijt het zout der aarde." Ds. P. Roos levert een bijdrage over de kerkelijke situatie in Nederland.

Ds. J.M.J. Kieviet schrijft verder over de preek die dr. H.F. Kohlbrugge 150 jaar geleden hield in Vianen. Ds. M.C. Tanis schrijft over 1 Tim. 6:3 en 4 "Wees attent".

Uit "De Saambinder" hebben we een actueel artikel overgenomen van de hand van ds. W. Silfhout over Saddam Hussein.

Ds. J.M.J. Kieviet

D.V. 26 januari hoopt ds. Kieviet bevestigd te worden te Dordrecht-C

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.
Telefoon: 0184-669116.
Fax: 084-2220131.
Email: pand@solcon.nl
Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 8,50 per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 8 dollar per jaar. Advertenties € 0,38 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

door ds. P. den Butter en intrede te doen. Aanvang van de dienst in de CGK van Dordrecht-C 19.00 uur.

Verschijsning volgend nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 1 februari verschij-

nen. Kopij graag binnen donderdag 25 januari. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH

DR. H.F. KOHLBRUGGE OP DE KANSEL VAN VIANEN, 150 JAAR GELEDEN (10)

De preek van Kohlbrugge in Vianen - zoals u weet: over de inhoud van Genesis 3 - gaat langzaam aan naar een einde toe. Veel is al gezegd. Er is gesproken over de diepe val van de mens, maar ook over Gods opzoekende liefde, over het heilig Evangelie, maar niet minder over Gods vaderlijke kastijding.

Toch resteren er nog twee punten. Twee heel belangrijke onderwerpen. De meest belangrijke zelfs. Kohlbrugge moet aan de hand van zijn tekst nog spreken over de weldaad van de rechtvaardigmaking en over de niet geringere weldaad van de heiligmaking. Datzelfde Genesis 3 geeft er volgens Kohlbrugge alle aanleiding toe om dat te doen.

beoefend geloof

De gastprediker uit het Duitse Elberfeld is toegekomen aan vers 20 van Genesis 3: "Voorts noemde Adam de naam van zijn vrouw Eva, omdat zij een moeder van alle levenden is." Kohlbrugge hoort in deze woorden van Adam een uiting van het ware geloof. Wat de Heere zojuist tot Adam en zijn vrouw zei, is allesbehalve beemoedigend. Het baren van kinderen zal niet zonder smart gebeuren en alleen in het zweet des aanschijns zal er brood gegeten kunnen worden. En ook dit: "gij zijt stof en tot stof zult ge wederkeren..."

En wat is nu de reactie van Adam? "Zie", zegt Kohlbrugge, "wat het Evangelie bij de verootmoedigde uitwerkt! Adam ziet over smart, moeizame arbeid, duizendvoudige ellende en dood heen. Alles wordt hem draaglijk door de hoop der opstanding in het beloofde Zaad." Nee, Adam spreekt niet óver zijn geloof, maar hij spreekt uit het geloof, als hij zijn vrouw Manninne nu "Eva" noemt, "moeder van alle levenden". Adam, hem wordt de dood aangezegd, maar hij belijdt nochtans het leven. Hij krijgt te horen dat er zorg, moeite en pijn zal zijn. Maar over dat alles heen gelooft hij in de God des levens. Dat kan niet anders dan het ware geloof

zijn. Kohlbrugge: "hij zou zijn vrouw "de dood" genoemd hebben en niet "Eva", als hij niet had geloofd! (...) Hij geeft haar door de Geest des geloofs een naam die zij nog niet droeg, een nieuwe naam."

Adam belijdt op deze wijze zicht te hebben op "de Man, de Heere, de Enige, in wie het leven is, die komt zonder toedoen van een man en het leven geeft aan allen die het beërven zullen." Het zal duidelijk zijn dat Adam hier volgens Kohlbrugge doelt op het beloofde Zaad, dat eens komen zou, de Heere Jezus Christus. "Buiten deze Enige was immers de maninne in gemeenschap met hem, de vader, van nu af aan een moeder van kinderen des doods..."

Adam, de eerste beoefenaar van het ware geloof. Het geloof dat het hebben moet van het *nochtans*. Het geloof dat tegen het zichtbare in zich verlaat op de onzichtbare God. Maar Hij is de Heere die spreekt. En aan Zijn Woord heeft het geloof genoeg. "Dat geloof wil de Heere, dat wij met een schreeuw des harten en met tranen, dat is in ware verbrijzeling, zeggen: Ik geloof, Heere!" (in een preek over Markus 9: 24). "Wat geloven wij dan? Dit: dat wij moeten geloven, dat het evenwel voor ons onmogelijk is te geloven, wijl wij op de dreigende golven zien. Op de golven die de wind uit de afgrond op ons doet aanrollen, opdat wij toch maar niet geloven. Voorts, wijl wij op de zonden zien, op onze schrikkelijke onreinigheid en onheiligheid, dus met één woord: wijl wij op het tegenstrijdige zien" (idem).

Ik citeer nog even verder uit die preek, omdat het zo aansluit bij wat Kohlbrugge in Vianen over dat geloof heeft gezegd: "Omdat wij echter niet kunnen geloven en de Heere desalniettemin het geloof wil, zo blijft ons niets anders over dan dat wij ondanks onze schrikkelijke nood en trots al het tegenstrijdige geloven zonder geloof, met andere woorden dat wij tot Hem komen zonder voeten, Hem aangrijpen zonder handen, en ons aan Hem

overgeven zoals wij zijn, ons voor Hem veroordelen vanwege onze ongeloofvigheid, Hem bidden ons ongeloof ter hulp te willen komen, en zodoende het voor gewis en waarachtig houden, dat Hij wat kan en vermag, dewijl Hij de Heiland is van arme zondaren."

ontvangen gerechtigheid

Terug naar de preek over Genesis 3. Daarin trekt Kohlbrugge nu de lijn verder vanuit het door Adam beoefende geloof. Want dat geloof van Adam ontvangt een zalige bate. "Wat baat het u dat gij dit alles gelooft?", vraagt de catechismus van Heidelberg. "Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben en een erfgenaam van het eeuwige leven", luidt het bijbelse antwoord. Wel, dat was al bij Adam niet anders, vindt Kohlbrugge. "Aangezien nu Adam in God geloofde, zoals hij het in de naamgeving van Eva aan de dag legde, zo is dit hem, gelijk ook zijn vrouw, tot gerechtigheid gerekend." Is het immers niet opmerkelijk dat direct na deze naamgeving-in-geloof vers 21 volgt: *"En de Heere God maakte voor Adam en zijn vrouw rokken van vellen en toog ze hun aan."*

Luister naar het heerlijke Evangeliegetuigenis dat Kohlbrugge hierover in zijn preek vertolkt: "Wanneer een des doods en der verdoemenis schuldige, een radeloze en reddeloze, het Evangelie hoort, de blijde boodschap dat er genade is door voldoening en een te niet doen van hem die de oorzaak is van zijn dood, dan is alles wat hij hoort Christus. Dan hoort hij God op het hoogst verheerlijkt, maar zó wordt hij zelf ook op het diepst vernederd. Hij krijgt een welgevallen aan de kastijding, ziet over de dood heen, zoekt zijn leven buiten zichzelf, wordt enerzijds verlegen over zijn diepe ellende, juicht anderzijds in de zaligheid die hem wordt voorgehouden, en gelooft wat hij gehoord heeft, omdat hij niet anders kan noch wil. En op dit geloof wordt hem de gerechtigheid toegerekend, die geheel buiten de mens ligt, maar die hem geschonken wordt, als ware zij zijn eigen gerechtigheid."

Wanneer een verloren mens (en dat waren Adam en zijn vrouw) zich door het geloof op Christus verlaat (en dat deden Adam en zijn vrouw), dan ontvangt hij Hem en tevens alles wat Hij heeft en geeft. Het geloof geeft deel aan de Zaligmaker en aan alles wat Hij heeft verworven: volkomen gerechtigheid en zaligheid, voor tijd en eeuwigheid. Terecht zegt Kohlbrugge dat dit geloof de Heere verheerlijkt en het eigen vlees vernedert. Maar wie zichzelf vernedert, wie leert afzien van

eigen mogelijkheden op gerechtigheid, wie de zaligheid daarom zoekt buiten zichzelf, namelijk daar waar de Heere haar heeft geopenbaard, die zal naar Gods belofte verhoogd worden. Een wonder van genade! Een arme wordt met goederen vervuld. En wat voor goederen... De dode ontvangt het leven, de mens in duisternis het licht, de schuldige ontvangt vergeving en de aangevochtene vrede. De Heere schenkt het om Christus' wil: rechtvaardigheid en heiligheid, zaligheid en alle goede dingen. Een mens zonder God ontvangt God Zelf, door Christus en met Hem alles wat tot zaligheid is. We weten dat Kohlbrugge veel van Luther hield. Welnu, het is een woord van Luther: "Het is voor een mens onmogelijk een christen te zijn zonder Christus te bezitten. En als hij Christus bezit, bezit hij tegelijkertijd alles wat in Christus is. Het geloof verenigt de ziel met Christus als een echtgenoot met haar man. Alles wat Christus heeft, wordt ook het eigendom van de gelovige ziel. Alles wat de ziel heeft, wordt het eigendom van Christus."

Adam en Eva - op de dag dat ze door de zonde van hun God en Heere zijn afgefallen, maar waarop ze tevens door het geloof de beloofde Christus in het geloof aangrijpen, ontvangen behouden. De Heere bekleedt hen met de vacht van dieren die Hij Zelf voor hen slacht. Ze zouden bezwijken, zegt Kohlbrugge in zijn preek, "als ze niet persoonlijk en voor zichzelf, en wel door de getrouwe Middeelaar van het eeuwige genadeverbond, voor Gods rechterstoel bekleed waren met de vachten der lammeren, in wier slachting zij dat Lam als met de ogen zagen en als met handen tastten, dat geslacht is van de grondlegging der wereld." De mens zelf kwam niet verder dan het maken van schorten van vijgenbladeren. Maar die houden het

voor Gods heilig gericht niet. Er is een andere bedekking nodig om vrede bij God te hebben. Voor deze andere bedekking kan de mens niet zorgen. Maar nu doet de Heere het. De mens heeft er geen verstand van, hij heeft er ook de macht en wil niet toe, om in die behoefte effectief te voorzien. De Heere echter voorziet er in.

Kohlbrugge verwijst in dit verband naar woorden die de profeten ten tijde van de oude bedeling al gesproken hebben. God is het die de mens bekleedt. "Hier ligt de grond dat de gemeente te allen tijde gejuicht heeft en altijd juichen zal: Ik verheug mij in de Heere. Mijn ziel is vrolijk in mijn God. Want Hij heeft mij klederen des heils aangetrokken en met de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij bekleed! Zo beschikt de Heere de treurende te Sion, dat hun gegeven worde sieraad voor as en schone klederen voor een bedroefde geest." Met een verwijzing naar Zacharia 3: "Zo gebiedt Hij Zijn engelen wat Zijn Jozua's betreft: Doet de onreine klederen van hem weg! Daarna zegt Hij tot hen: Zie, Ik heb uw zonde van u weggenomen en Ik heb u met feestklederen bekleed."

Hoe kan dit alles toch? Kohlbrugge verwijst tenslotte naar Hem die naakt aan het kruis hing. Ontbloot van alles, in een ijskoude duisternis die drie uren aanhield. Over Zijn gewaad wierpen de mensen het lot. Zo heeft Hij de klederen des heils verworven. "Daar staan nu Adam en Eva in het hun om niet geschonken en hun aangetrokken bruiloftskleed."

Maar de dag van de bruiloft is het nog niet. Ze moeten namelijk nog een les leren... Daarover tenslotte de volgende keer.

J.M.J. Kieviet

WEES ATTENT

1 Tim. 6: 3 en 4

Steeds wijst Paulus Timotheüs op zijn plichten. Dat is niet overdreven, ook niet dat Paulus veel twijfels heeft over het werk van Timotheüs. Want de zonde is er en die blijft werken, werken in allerlei opzichten. De satan, de bewerker van de zonde, is ook een engel des lichts. Immers, nu en dan treedt hij op als een engel des lichts. Hij vertoont zich niet steeds in zijn ware gedaante omdat hij verwacht dat de mensen die hij wil verleiden, dan

niet zullen gehoorzamen. Hij gedraagt zich als van God gezonden, alsof hij een boodschap van God overbrengt. Ieder die de Heere vreest loopt groot gevaar daardoor beïnvloed te worden. Men doorziet niet altijd de duivelse opzet. Door middel van zijn dienaren, zijn onderdanen, werkt hij soms zeer gevaarlijk in de gemeente. Zulken hebben wel de gedaante, het masker van de godzaligheid, maar de vernieuwende kracht van de Godsvrucht

wordt gemist. Wat kan er leven in de gemeenten. Oplettenheid en door de buitenkant heen zien, zijn geboden. Vandaar dat Timotheüs steeds attent dient te zijn. Want in de gemeente zijn er die een andere leer voorstaan. Zij onderwijzen daarin. Een vreemde leer, die tegen het Evangelie strijdt. Die onderwijzers zijn niet van buitenaf in de gemeente gekomen, maar zij behoren tot de gemeente. Zij wijken af van de opvoeding die zij genoten hebben. Met kracht, met overtuiging, wordt door Paulus gezegd: indien iemand een andere leer leert en niet overeenkomt met de gezonde woorden van onze Heere Jezus Christus en met de leer die naar de godzaligheid is, die is opgeblazen en weet niets (vs. 3 en 4a). Die vreemde leer heeft dus haar eigen karakter. Zij sluit niet aan bij de gezonde woorden van de Heere Jezus Christus. De gezonde woorden zijn geput uit de ware bron. Ze zijn richtsnoer voor hart en leven. Met nadruk heeft Paulus het over de woorden van de Heere Christus. Bij die woorden moet niet gedacht worden aan woorden die Hem tot inhoud hebben, maar aan de door Hem gesproken woorden en nu schriftelijk in het evangelie opgetekend. In zijn verklaring geeft Calvijn onderwijs waaraan wij niet voorbij mogen gaan. Zeker, zegt Calvijn, dient acht gegeven te worden op wat de dwaalleraars voorstaan en doorgeven, maar er is meer. Men kan, aldus Calvijn, openlijk de gezonde leer verkondigen, en toch het onderricht in de godsvrucht onteren door zich op te dringen met nutteloze praatzucht. Want waar in het onderricht zelf geen enkele vordering blijkt en geen enkele opbouw is, daar wordt reeds afgeweken van het onderwijs van Christus. Het houdt wat in in de dienst des Heeren te staan. De kansel kan nu gaan trekken, maar niet door het Woord van de Heere. Gemeentelieden mogen niets zeggen, ze dienen alleen maar te luisteren. Een predikant heeft het alleen voor het zeggen. En hoe kan het staan op een verhoging door een predikant overkomen. Wanneer hij geen kenner van eigen hart is en niet weet van kanselzonde, dan kan hij doorgaan voor zeer rechtzinnig. Een man met gaven, met talenten, maar zonder genade. Genade dient een prediker te beheersen in woorden en daden. Steeds is nodig de doorwerkende, verlichtende, bekerende werking van de Heilige Geest, zodat zijn prediking geen zelfverheffing, geen termen, stereotype uitdrukkingen of vondsten bevat. Het is nodig dat zijn prediking gezonde woorden laat horen. Paulus wijst Timotheüs op gezonde woorden,

dat zijn woorden die gezondheid aanbrengen en die gezondheid begunstigen. Immers het zijn de gezonde woorden van de Heere Jezus Christus die ons Hem Zelf verkondigen als de enige Medicijnmeester, Die niet gekomen is voor gezonde mensen, maar voor die ziek zijn. Zijn leer is een heilsleer. Zij houdt ons de werkelijkheid voor: u, jij bent ziek, maar bij de Heere is medicijn in het bloed van Christus Jezus. Vandaar dat de gezonde woorden ook verkondigen de bekering tot God en het geloof in de Heere Jezus Christus. Wanneer een predikant zelf de behoefte heeft aan en alleen kan leven door de gezonde woorden van het Evangelie, zal dat bemerkt worden. Een predikant leert door omgang zijn gemeente kennen en de gemeente hem. De gemeente bemerkt met Wie hij leeft en waardoor hij leeft. Die samenwerking tussen gemeente en predikant is een levenszaak, een heilszaak, voor predikant en gemeente.

Nu gaat Paulus verder: de leer moet ook steeds overeenkomstig de godzaligheid zijn. Calvijn laat vermanende en onderzoekende woorden horen: de leer zal niet overeenstemmend met de godsvrucht zijn indien het ons niet onderwijst in de vrees en de dienst van God, indien het ons geloof niet opbouwt, indien het ons niet opvoedt tot geduld, nederigheid en alle plichten der liefde. Al wie er zich niet op toelegt om op nuttige wijze te onderrichten, onderricht anders dan het behoort, met welke gloed het ook schittert. Het richt zich niet op de vordering van de hoorders. Paulus spreekt zelfs zijn oordeel uit dat zulke leraars niets weten, hoezeer zij ook door vele spitsvondigheden opgezwollen zijn. Met nadruk vermaant Paulus alle gelovigen dat zij zich niet door de winderige woordenpraal laten hovaardigen zodat zij vastgeworteld blijven in de eenvoud van het Evangelie. Waar-

toe de afwijking leidt van de gezonde woorden van het Evangelie wordt onomwonden door Paulus gezegd. Er wordt een leer geponeerd die in strijd is met de leer die naar de Godzaligheid is. Er is een spreken waarin de vreze des Heeren niet schittert, maar de zelfzucht, de eierzucht. Het gevolg van zo'n levenshouding is afgunst, rijd, twist en ruzie. Maar het blijft niet bij dit alles. Er komen scheldpartijen, belasteringen en verdachtmakingen van elkaar. Op welk een werkelijkheid wijst Paulus. Dit alles strekt niet tot eer van de Heere. Het verwekt Hem zelfs tot toorn daar het direct het eigen werk van de satan is. Het is erg wanneer dit voordoet in de kerken, in de gemeenten. Paulus ziet het, hoort het. Het is voor ons een ernstige waarschuwing, want onze dagen zijn boos. Nu kunnen er strijdfragen zijn die de leer dienen en nuttig zijn tot zuivere uitlegging en nader verstaan van de Heilige Schriften, ook tot opscherping, tot verdieping in de leer die naar de Godzaligheid is, verwoord in de belijdenisgeschriften. Daartoe zou het meer moeten komen, ja het is dringend geboden om zo elkaar te dienen. Wordt de wetenschap verweven met de Godsvrucht in de 21^e eeuw? Wordt het gehoord? Wordt het bemerkt? Niemand kan vandaag zonder doctoraalstudie in de gemeente komen. Er worden studieweken gegeven. Maar door studie alleen dient men niet op de juiste wijze. Studie en Godsvreze met indringend gebed behoren samen te gaan. De Schrift gaat ons daarin voor en de tijd van de reformatie en de nadere reformatie wijst ons op bestudeerde mannen, die konden spreken van genadebeleving. Daaraan heeft onze tijd dringend behoefte, ook met het oog op de jeugd.

M.C. Tanis

SADDAM HUSSEIN

Overgenomen uit "De Saambinder"

Hij is niet meer. Door de dood aan de strop heeft hij het tijdelijke met het eeuwige verwisseld. Of Saddam een eerlijk proces heeft gekregen en of het vonnis dat hem verwees naar de dood aan de strop naar onze westerse maatstaven tot stand is gekomen weten we niet.

De praktijk in de Islamitische landen staat zo ver bij ons vandaan, dat het maar beter is daarover niet te oordelen. Hoe het ook zij, Saddam moest

verschijnen voor de Rechter van hemel en aarde. God oordeelt rechtvaardig.

Oordeel

Wat de gedachten van deze man zijn geweest in de laatste ogenblikken van zijn leven is ons onbekend. Er was in zijn gevangenis cel gezorgd voor een bidkleedje. Kennelijk heeft hij de verplichte vijf salat-gebeden gedaan. Gehoopt op de barmhartigheid van Allah. De islam leert immers dat zij die

op aarde een zondig leven hebben geleid wel naar de hel gaan, maar op de oordeelsdag gered kunnen worden als zij bereid zijn tot oprecht berouw. Er is geen redding voor hen die de zonde van 'shirk' (associatie) hebben begaan, want zij hebben geweigerd om het bestaan van Allah en Zijn barmhartigheid te erkennen. De dochter van Saddam in ballingschap in Jordanië noemt haar vader een martelaar. Volgens de Koran worden martelaren bijzonder gezegend. Zij sterven eigenlijk niet. Hun zielen blijven in een staat van genade leven tot de oordeelsdag en dan worden zij zonder problemen toegelaten tot het paradijs. Het is een aangrijpende gedachte dat wij allen eenmaal met deze oud-dictator zullen staan voor Gods rechterstoel. Hoe onze gedachten op aarde ook zijn geweest over het hiernamaals, we zullen alleen voor God kunnen bestaan als we in dit leven een Borg en Zaligmaar hebben leren kennen. We kunnen immers alleen getroost leven en eenmaal zalig sterven als we in Christus geborgen zijn. Die wetenschap doet ons de verschrikkelijke daden van Saddam niet onder de tafel vegen, maar maakt ons bescheiden in het oordelen over deze man. De Heere Jezus heeft gezegd: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien" (Joh. 3:3). Dat geldt voor elk mens, wie we ook zijn.

Wraak

Met de dood van Saddam is voor veel Irakezen een symbolisch einde gekomen aan een lange periode van onderdrukking. Er is zeer gevarieerd gereageerd op de executie van Saddam. Uiteraard hebben zijn tegenstanders zijn dood begroet. De sjiieten hebben het gevoel dat zij wraak hebben kunnen nemen. Ook de Koerden zullen zijn dood met instemming hebben ontmoet. De aanvallen van Saddam met gifgas op zijn Koerdische medeburgers zullen nog generaties in herinnering blijven. De oorlog met Iran in de jaren '80 kostte aan honderdduizenden burgers het leven. Ook dictators hebben echter hun aanhang. Onder de soennitische minderheid heersen gevoelens van woede en rouw. Verschillende leiders hebben reeds opgeroepen tot het nemen van wraak. Het betekent waarschijnlijk een nieuwe golf van moord en doodslag in dit door diepgaande religieuze en maatschappelijke tegenstellingen verdeelde land. Elke dag vindt de politieke lijken op straat in de grote steden van Irak. Gewelddadige milities bestrijden elkaar op leven en dood in de naam

van Allah. Deze gewelddadige strijd kost niet alleen veel slachtoffers, maar zet ook de verhoudingen telkens weer op scherp en dat niet alleen voor het heden, maar ook voor de toekomst. Waar het met dit land heen moet? Wij weten het niet. God weet het. Al kunnen wij het niet begrijpen, toch blijft het waar: "Mijn Raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen".

Hypocriet

Ook in de internationale gemeenschap is verdeeld gereageerd op de terechtstelling van Saddam Hussein. Terwijl in de Arabische wereld veel kritiek wordt gehoord en gevoelens van woede en rouw overheersen, heersen in de westerse landen gevoelens van opluchting. Dat de radicale Palestijnse regeringspartij Hamas de executie als een "politieke moord" en "een schending van alle internationale wetten" heeft genoemd zal ons niet verbazen. En dat een staat als Libië drie dagen van nationale rouw heeft afgekondigd is in onze ogen een schromelijke overdrijving, maar hoeft op zichzelf niet te verwonderen als we bedenken dat Gaddaffi daar als een dictator heerst in een streng islamitische setting. Dat premier Ehud Olmert van Israël meent dat met de executie van Saddam gerechtigheid is geschied, kunnen we gelet op de positie van Israël in het middenoosten begrijpen. Hoe ingewikkeld de verhoudingen in dit deel van de wereld liggen blijkt als we lezen dat Iran eveneens verheugd heeft gereageerd. De bloedige gevolgen van de oorlog tussen Irak en Iran in de jaren '80 zitten kennelijk dieper dan de gemeenschappelijke islamitische opvattingen en de daaruit voortvloeiende haat tegen het westen.

De reacties in de westerse wereld getuigen mijns inziens van schijnheiligheid. Principiële tegenstanders van de doodstraf verschuilen zich achter het Irakese recht. CDA en VVD zijn tegen de doodstraf maar kunnen zich vinden in de executie. De Britse Minister van Buitenlandse Zaken zegt dat Londen principieel tegen de doodstraf is, maar dat de Britse regering het besluit van Irak als soevereine staat om die wel toe te passen, respecteert. Ik lees het een beetje zo: We zijn eigenlijk tegen, maar het is maar goed dat het Irakese recht is toegepast en hij eindelijk van het toneel is verdwenen. Eindelijk is vergelding geschiedt. Vice-premier Zalm is tenminste consequent. Verklaard tegenstander van de doodstraf, noemt hij de ophanging van Saddam "barbaars". Is dat zo? Is de doodstraf inderdaad een straf die alleen in primitieve samenlevingen een plaats heeft

en zo spoedig mogelijk moet worden uitgebannen? Of is de doodstraf ook anno 2007 legitiem, zoals de SGP zegt?

Primitief en barbaars

Bij een discussie in de Tweede Kamer in 1985 over het Europese verdrag tot bescherming van de rechten van de mens heeft het SGP-Tweedekamerlid van Dis gepleit voor de herinvoering van de sedert 1870 verdwenen mogelijkheid om de doodstraf toe te passen. Zoals te verwachten viel maakten tegenstanders hem heftige verwijten. In hun ogen zouden de voorstanders van de doodstraf primitief, barbaars en niet christelijk zijn. In alle ernst ging de heer van Dis daar op in. De tegenstanders van de doodstraf schilderen de voorstanders af als rauwe primitieven. Dat komt omdat men in de doodstraf niet méér pleegt te zien dan een archaïsche (verouderde, WS) instelling uit een tijdperk, waarin de mensheid nog niet zo gecultiveerd, fijn besnaard en humanitair ingesteld was dat men de wreedheid van de doodstraf inzag. Van Dis vervolgde: "Sinds de Aufklärung (tijdperk van de verlichting voorafgaande aan de Franse Revolutie, WS) zeg: sinds het vooruitgangdenken zich van de westerse wereld meester maakte, is de doodstraf bij velen in ongenade geraakt en in de tweede helft van de 19^e eeuw werpt dit denken z'n vruchten af in de strafrechtspleging, - niet enkel kwade vruchten overigens. De mens en de waarde van de mens heten ontdekt te zijn. Maar, zo vragen wij dan, hoe kan ware mensenkennis bestaan zonder ware Godskennis? Met het 'vinden' van de mens is helaas veelszins het 'kwijtraken' van God gepaard gegaan. Daardoor heeft men geen weet meer van de strafwaardigheid van de zonde, van de huiveringwekkende ernst van ons bestaan onder het gezichtspunt van de staat en van het dodende element in Gods handelen. (...) Als men zich voor zijn afwijzende standpunt ten aanzien van de doodstraf al op de Bijbel beroept, gaat men spreken over de wrede God van het Oude Testament tegenover de liefdevolle God van het Nieuwe Testament, over de Oudtestamentische vormen en de Nieuwtestamentische geest, over verzoening zonder vergelding, enz.". Van Dis legt de vinger bij de zere plek als hij zegt dat wie de mens en zijn streven tot middelpunt van zijn denken en handelen maakt, levert zich uit aan de absolute willekeur van die mens, tenzij God het verhoedt. Dat heeft ook gevolgen voor het denken en handelen van de mens ten aanzien van abortus,

euthanasie en zelfmoord. Deze verschrikkelijke zaken enerzijds en de afschaffing van de doodstraf anderzijds worden de concrete uitwerkingen van één en hetzelfde uitgangspunt. Zijn indrukwekkende betoog geeft blijk van zelfkennis als hij zegt: "Wie bij en vanuit Bijbelse beseffen leeft, spreekt niet of slechts zeer gedempt over vooruitgang in de menselijke beschavingsgeschiedenis; hij spreekt liever over bewaring in deze 'tussentijd' voor de chaos der zonde en dat o.a. middels wetten en straffen, ook de doodstraf."

Hiermee is uiteraard niet alles gezegd over de doodstraf, over wanneer deze toegepast zou moeten kunnen worden, over alle bezwaren die tegen de doodstraf kunnen worden aangevoerd en over de Bijbelse argumenten die pleiten voor de mogelijkheid van de doodstraf. Voor dit laatste wijs ik

slechts op Genesis 9:6 "Wie des menschen bloed vergiet, zijn bloed zal door den mens vergoten worden; want God heeft den mens naar Zijn beeld gemaakt" en op Romeinen 13:4 waar van de overheid gezegd wordt dat zij is Gods dienaar om ons ten goede. "Maar indien gij kwaad doet, zo vrees; want zij draagt het zwaard niet te vergeefs; want zij is Gods dienaar, een wreker tot straf dengene die kwaad doet." Wat Gods Woord ons zegt moet ons uitgangspunt zijn en blijven, ook als het gaat om de doodstraf. Dat Woord zegt ons ook dat Saddam Hussein, gezien de vele moorden en andere gruweldaden die hij zelf persoonlijk heeft gepleegd en die hij heeft laten plegen, de doodstraf – hoe verschrikkelijk ook – terecht heeft verdiend.

*Capelle aan den IJssel
Ds. W. Silfhout*

HET VERBROKEN ALTAAR

Hoe het was

De vraag naar contacten met andere kerken van gereformeerde belijdenis heeft ons ertoe gebracht te spreken over de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt. Voor dit moment laat ik dat aspect van de vraag nu verder rusten. Er zijn echter nog meer kerken van gereformeerde confessie, die in beeld komen, als we deze vraag uit de visitatie behandelen. Te denken valt dan aan de PKN (onze deputaten hebben nog onlangs gesproken met vertegenwoordigers van de Gereformeerde Bond) en we kunnen denken aan de Hersteld Hervormde Kerk. Ik vond het opvallend dat er een gesprek plaats vond met de Gereformeerde Bond. Zeker, ik weet dat dit meermalen reeds is gebeurd, maar juist nu, nu er ook nogal eens over de HHK is geschreven, vroeg ik me af of dit gesprek mede te maken had met sympathieën van sommigen uit onze kring voor de HHK. Nu er een HHK is ontstaan liggen onze prioriteiten, het kan niet anders gezien worden, in de richting van HHK en niet in die van de PKN. De visie die onze kerken steeds gehad hebben op de oude vaderlandse kerk wijst ons in die richting. Toch zal de nauwkeurige beschouwer van het kerkelijk erf binnen onze kerken ook een duidelijke trek naar de Gereformeerde Bond, de PKN dus, waarnemen. Het lijkt me toe dat men daarin niet consequent denkt vanuit de lijnen van 1834, de Afscheiding. Onze kerken

hebben altijd bij alle waardering voor de Nederlands Hervormde kerk als bezwaar aangevoerd dat de Gereformeerde Bond deel uitmaakt van een plurale kerk, een kerk als een hotel, waarin allerlei confessionele mogelijkheden en onmogelijkheden konden bivakkeren. Zo hebben we officieel altijd de Ned. Herv. Kerk beoordeeld. Niet ieder deed dat (persoonlijk kon ik me daar niet zo erg in vinden), maar in het algemeen werd wel zo gedacht. Er leefden ernstige bezwaren tegen de NHK in de oude jas van voor 2004. Persoonlijk, ik zei het al, dacht ik daar toch anders over. Vanuit de meer praktische overweging dat binnen de NHK de Heere duidelijk wilde werken. Er viel binnen die kerk zegen en het gereformeerde element in diverse gemeenten was wervend aanwezig. Het nam hier en daar duidelijk toe. In heel veel gemeenten, waar de gereformeerde prediking niet of bijna niet aanwezig was, is het gebeurd dat er een predikantsplaats kwam voor een gereformeerde bonder. Een man als ds. Tukker heeft dat meermalen mogen beleven. Bekend is een plaats als Katwijk aan Zee, waar een vrij massale toestroom ontstond naar de zuivere gereformeerde prediking. Als ik het goed heb, was dat een tegenbeweging tegen een zekere uitstroom in die dagen uit de NHK naar onze gemeente in die plaats. Deze werd toen gediend door ds. N. de Jong, die nogal mensen trok uit de Hervormde kerk. Op

die manier kan een afgescheiden gemeente bijdragen aan geestelijke opbouw van een Hervormde gemeente.

Hoe het is

Maar helaas, de oude vaderlandse kerk is niet meer. Dat is een zeer trieste constatering, zeker ook vanwege de droevige gevolgen die het Samen op weg proces heeft gehad. Wie zou niet wenen? Het moet voor broeders van hetzelfde huis, zowel binnen de PKN als binnen de HHK, een smartelijke zaak zijn dat de oude gemeentestructuur niet meer bestaat en er een zo vreselijke splijtzwam ontstond, die men nog lang niet te boven is. Ondanks onze bezwaren tegen de oude NHK, is de breuk die geslagen is voelbaar tot op de dag van vandaag. Als afgescheiden kerken past het ons niet om vanaf de zijlijn allerlei commentaren en raadgevingen te doen. Omdat we allen toch respect hadden voor hen die binnen de NHK de beginselen van onze belijdenis verdedigden alsmede omdat we zelf op de weg der scheiding niet erg duidelijk hebben kunnen maken dat onze weg nu de goede weg was. Er was bij ons ook genoeg aan de hand.

We hadden ook niet gedacht dat het ooit zover zou komen dat de Gereformeerden binnen de NHK zouden scheuren. Het Hervormde wijgevoel leek zo sterk dat een breuk ondenkbaar scheen.

Alles heeft toch nog weer snel en overhaast zijn beloop gekregen. Het is nu zoals het is. We kunnen er niet te veel van zeggen, maar dit is wel duidelijk: als de bonders zelf over de gehele linie de rug recht hadden gehouden, was het er niet van gekomen. Dat is een pijnlijke constatering. We kunnen niet mee en we kunnen niet weg, om die dualiteit ging het verschil van mening. Eén van deze beide uitspraken is helaas toch overgegaan.

Want, het is voor ons vanuit onze positie wel duidelijk, dat de PKN er nooit had moeten komen. Hier spelen argumenten rond de belijdenis, maar praktisch is het ook zo, dat het ongereformeerde element bredere vleugelen heeft gekregen; en daar kun je nooit blij mee zijn in een kerkverband. Wij kunnen dat goed aanvoelen.

Hoe het moet

Maar, dit gezegd hebbend, leven we mee met broeders aan beide zijden van de scheidslijn, die zondag aan zondag de kerkelijke verminking moeten aanschouwen. De ware Kerk kan niet anders dan smart gevoelen bij het zien van de uitwendige kerkelijke nood. Gods kind heeft de uiterlijke kerk lief. Hij is immers in Sion gebo-

ren; daar liggen de wortels. Die liefde is er niet alleen voor de eigen kerk, maar deze gaat uit naar allen die eenzelfde geloof deelachtig mogen zijn. Hopelijk zal dat meer gaan toenemen als de nood groter wordt. Denk aan vele psalmdichters, die deernis hadden met het gruis van Sion. Zittend op de puinhopen van ons aller kerkelijke leven, kunnen we een klaaglied aanheffen. Ook een schuldbelijdenis uitspreken. Dat zal heel breed moeten beleefd worden. Daar staat niemand buiten en boven. Moge de bede opklinken, meer en meer: "Aanschouw het verbond". Wat zal er van Jakob overblijven, want hij is klein, zo bad Amos. Waar is de Heere in al deze dingen? Heeft de Heere niet een twist met ons allen? Hoezeer is Jeruzalem dat beneden is, dienstbaar met haar kinderen. We kunnen niet meer zoals eens, spreken over de muren, de vestingen en de paleizen van Gods kerk op aarde, zoals psalm 48 zingt. Was het niet een oordeel toen de Heere Jezus van al de schone gebouwen van toen getuigde dat er geen steen op de andere zou blijven?

Maar, uitgaande van de actuele situatie, welke kant moeten we als CGK nu uitkijken? We hebben te maken met de PKN en ook met de HHK. Vanuit onze oude kerkelijke visie op de Hervormde kerk van weleer, staan we dicht bij de HHK als bij de PKN. Dat zal ieder duidelijk zijn. Maar dat betekent niet dat de PKN voor ons niet bestaat. We mogen ook niets en niemand afschrijven. In die zin is het niet verkeerd dat de deputaten gesproken hebben met het hoofdbestuur van de GB.

Binnen onze kerken hebben velen gehoopt dat de Hervormde kerk nog weer eens zou mogen terugkeren tot de waarheid. Is dat nu gebeurd? Is de Hervormde kerk nu in de HHK teruggekeerd tot de waarheid en is deze gezuiverd van allerlei dwaling en ketterij?

Binnen de PKN zal men dat ten stelligste bestrijden. Er was juridisch geen mogelijkheid, zo werd gesteld, dat men de Hervormde kerk zou voortzetten. Deze ging automatisch op in de PKN. Wie niet mee wilde gaan, scheidde zich per definitie af. En afscheiding is een heel erg besmet woord in kringen van de PKN.

Deze redenering heb ik zelf nooit kunnen volgen; maar ook ons kerkrecht kent deze kronkels niet. Voor mijn gevoel zouden hierdoor de mensen van de HHK gebonden zijn in hun geweten om mee te gaan in de PKN. En dat dan vanwege een "must", een verplichting van een vormelijke en formalistische redenering.

Nogmaals, is de Hervormde kerk terug bij de rechte prediking, nu de HHK ontstaan is? We behoeven dit nu niet waterdicht te beredeneren, maar praktisch gezien moeten we in de droevige breuk toch ook een bijkomende zegen zien, namelijk dat er een kerk is ontstaan met de oprechte begeerte om zich vrij te maken van allerlei dwalingen. In die zin volgen we met respect en verbondenheid de strijd binnen de HHK.

Dat heeft ons als CGK wel wat te zeggen. Breuken kunnen helaas geslagen worden, maar ze kunnen ook hersteld worden. De tijd dringt ons ertoe om elkaar op allerlei fronten te vinden op de basis van het Woord van God. Dat kan niet zo maar vanuit de mens ondernomen worden. Kerkelijke eenheid kan slechts ontstaan als de Heere het geeft. De scheuring van de twaalf stammen laat dat duidelijk genoeg zien. Als God het niet wil, kunnen we doen wat we willen, maar dan blijft de kloof bestaan. Laten we beseffen dat eenheid een werk is van de Heilige Geest, niet een daad van deputaten of kerkenraden. Dat zouden we meer moeten aanvoelen. We moeten met de zaken echt bij de Heere terecht komen. Dat gebeurt door ons allen niet of veel te zwak. We belijden dat wel, maar we gevoelen innerlijk de noodzaak er niet van. Elia bouwde een altaar van twaalf stenen, en dat in de dagen van Achab, toen er helemaal geen kijk op eenheid was en toen alles afgefallen leek te zijn. Het altaar was verbroken!

Alles komt op Gods tijd. De HHK heeft de handen vol aan de opbouw van het kerkelijk leven. De tijd der jeugd, of wel de crisis der jeugd, is nog niet voorbij. Alles moet nog uitgekristalliseerd worden. Dat moet ons allen voorzichtig maken. Wel willen we deze gemeenten zo nodig de helpende hand bieden

om hen te steunen in hun strijd. Door dat we meedenken met hun moeiten en zorgen, of ook doordat we invallen in allerlei leemten en zorgen. Ook doordat we samen bepaalde bezigheden kunnen ondernemen of samen kunnen overleggen in bijeenkomsten waar de weg van de Heere heengaat. Waar staan de voetstappen der schapen? We moeten de kudde weiden bij de woningen der herders. Niet bij de kudde der metgezellen. Dat onderscheid is in onze dagen niet eenvoudig op te merken. De lijnen lopen niet zo duidelijk.

Ook wat betreft onze eigen kerken verkeren we in een zekere impasse. Wat gaat de toekomst voor onze kerken worden? We kunnen niet om de veronderstelling heen, dat er heel veel is losgeslagen en dat de CGK, zoals we die gekend hebben, ook al niet meer bestaat. Allereerst niet omdat allerlei andere kerken zich met ons gemengd hebben en we het heldere beeld van het christelijke gereformeerde leven aan het kwijt raken zijn. Verder omdat we ook zelf losslaan van de wortels.

Hoe gaat het met u en mij in de toekomst? Misschien loopt u te worstelen met deze vragen. Misschien ligt de kerk zwaar op uw ziel. Iemand zei me onlangs: ik zou onderhand niet meer weten waar ik in verschillende plaatsen zou moeten kerken in ons kerkverband. Dat gevoel van verlegenheid houdt velen bezig. Blijf dan maar zoeken naar de voetstappen der schapen; naar Hem vooral, Die gezegd heeft: "Mijn schapen volgen Mij, overmits zij Mijn stem kennen". En verder: de Heere heeft Sion gegrond, opdat de bedrukten Zijns volks daarin een toevlucht zouden hebben.

P. Roos

FLORENTIUS COSTERUS

Zijn leven

Florentius Costerus werd 27 september 1635 te Wognum (vlak bij Hoorn) geboren. Zijn vader, die predikant was, stierf in 1653. In 1651 begon Costerus aan zijn theologische studie te Utrecht. Hij heeft daar college gehad van de bekende Voetius. In 1654 werd hij beroepen te Wognum en werd daar als predikant bevestigd. In 1656 werd Costerus tot predikant bevestigd te Hoorn. Daar heeft hij 47 jaar mogen arbeiden. Hij bleef er tot zijn dood toe op 23 oktober 1703. Aan het einde van zijn leven is waar ge-

worden waarmee Costerus zijn boek "De geestelijke mens" besluit: "Dat beeld van onze Heere Jezus Christus, hetwelk door de wedergeboorte ons is ingedrukt, en hetwelk wij hier tot het einde toe (doch gebrekkig) gedragen hebben, zal dan volkomen in ons zijn; wij zullen verzadigd worden met Zijn beeld, en Hem in gerechtigheid aanschouwen, zonder rimpel, zonder vlek, heilig en onberispelijk. O gewenste staat! O zalige eeuwigheid! Mijn ziel zegt er Amen op, Amen, het zij also." Costerus heeft veel tijdpreken gehouden. Hij zag Gods Hand in alle ge-

beurtenissen. Hij verwees daarbij naar zondag 10 van de Heidelbergse Catechismus. De tijdpreken van Costerus zijn na zijn dood uitgegeven onder de titel "Nederlands vloek en zegen." Het had zijn instemming dat stadhouder Willem III naar Engeland ging om de gereformeerde religie te verdedigen. Costerus is ook bekend vanwege zijn verzet tegen de denkbeelden van Balthasar Bekker die opvattingen had die verwant zijn aan die van de Sadduceeën als het gaat over de engelen. Bekker ontkende niet het bestaan van de engelen, maar beperkte wel hun werkzaamheid. In de bekende Walcherse artikelen van 1693 wordt in artikel 5 wordt als reactie op dit alles geschreven over de werkzaamheid van de goede en kwade engelen. Costerus heeft zich duidelijk verzet tegen remonstrantse denkbeelden. Hij was een Voetiaan. Van Costerus zijn ook nog enkele synodepreken bekend en een commentaar op het boek Maleachi.

De geestelijke mens

Dit is het meest bekende boek van Costerus. Het is een dik boek. De uitgave die in mijn bezit is bevat 727 bladzijden. De volledige titel luidt: 'De geestelijke mens in zijn begin, voortgang en einde voorgesteld in 62 leerredenen.' In deze preken komt het geheel van het geestelijke leven aan de orde, van de eerste ritselingen van het nieuwe leven in het hart van de zondaar tot aan de zaligheid in het hemelse Jeruzalem.

De pelgrimsweg door dit leven wordt beschreven. Costerus schrijft vanuit de praktijk van het geestelijke leven. De noodzakelijkheid van de wedergeboorte wordt behandeld en de onmacht van de mens. Costerus noemt in "De geestelijke mens" 7 kenmerken van een geestelijk mens: Die geestelijk is, is geheel en in al zijn delen geestelijk vernieuwd.

Die geestelijk is, doet al wat hij doet uit een inwendig geestelijk beginsel. Die geestelijk is, dient God met zijn geest. Die geestelijk is, doet al zijn zaken met een geestelijk oogmerk. Die is geestelijk, die iedere godsdienstige plicht, die hij waarneemt en iedere deugd die hij heeft en oefent, in haar rechte wezen en aarde beoefent. Die geestelijk is, doet ieder werk op zijn tijd. Die geestelijk is, doet zijn zaken in goede orde. Het is een goede zaak dat er een bloemlezing uit de preken van Costerus is verschenen. De opgenomen preken zijn hertaald in hedendaags Nederlands waarbij voor ogen heeft gestaan de inhoud onverkort weer te geven. Wie de smaak te pak-

ken mag krijgen kan verder lezen in de onverkorte uitgave van "De geestelijke mens."

De wedergeboorte

Om u een indruk te geven van de inhoud van de preken van Costerus citeren wij een gedeelte uit de toepassing van de preek over Ezech. 36: 26-27 die handelt over de wedergeboorte. "Als we de hardheid en weerspannigheid van ons hart gevoelen, dan moeten we de Heere smeken, of Hij dat wil veranderen. We moeten dit doen op zo'n wijze als David bad in Psalm 51:1 'Schip mij een rein hart, o God! En vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest.' In Psalm 119:34 en 36 vroeg hij: 'Geef mij het verstand, en ik zal Uw wet houden; ja, ik zal ze onderhouden met geheel mijn hart. Neig mijn hart tot Uw getuigenissen.' Ja, we kunnen aandringen op Gods eigen belofte en Hem daarop manen: Heere, Gij hebt het Zelf beloofd, dat Gij het geven wilt en zult. Heere, ik ben erom verlegen; volbreng het dan aan mij naar Uw Woord. David gaat ons daarin voor in Psalm 119:25 'Mijn ziel kleeft aan het stof, maak mij levend naar Uw Woord.' Hij zegt niet alleen: 'Maak mij levend', maar hij maant de Heere op Zijn gegeven Woord, als hij zegt: 'naar Uw Woord.' Die vrijheid mogen en moeten wij ook gebruiken, steunend op Gods Waarheid. Alleen, het moet ernst bij ons zijn en gepaard gaan met een diepe ootmoed van ons hart. Hij, Die het beloofd heeft, is getrouw; Hij zal het ook doen. Aan de andere zijde, als we enige geestelijke verandering in onszelf bemerken, als we constateren dat we anders zijn geworden dan we gewend waren, dat er een ander hart en een andere geest in ons is, dan moeten we niet onze eigen handen kussen. We moeten ook niet denken dat onze natuur zoveel beter was of dat het door onze aard of ons karakter komt. We moeten de Heere onze God er zuiver en alleen de eer van geven, en erkennen en belijden dat Hij het is, Die dat in ons gewerkt heeft. We moeten ons niet inbeelden dat wij meer geschikt waren dan anderen. Nee, wij waren onbekwaam tot het goede en geneigd tot alle kwaad, evenals anderen. Onze natuur was in dat opzicht niet beter, niet handbaarder dan de natuur van anderen, maar het is alleen Gods genade, die het ons gegeven heeft. Tegen ons mag gezegd worden wat de Heere Jezus tegen Zijn discipelen zei: 'Omdat het u gegeven is, de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen te weten, maar hun is het niet gegeven.', Matth. 13:11. Zijn er vooraf enige

voorbereidende bewegingen in onze geweest, die soms opwelden en dan weer doofden, totdat deze verandering doorbrak? Of hebben wij van tevoren wonderlijke beroeringen, angstig kloppen, krachtige overtuigingen in onze ziel gehad? Ook die waren van de Heere. Het was de 'grondverf'; het waren de eerste trekken van deze nieuwe mens. Toen de profeet David zijn ziel opwekte om de HEERE voor al Zijn weldaden te loven, vermaande hij haar niet alleen om te gedenken aan de troostrijke vergeving van de zonden, maar hij wilde ook dat ze niet zou vergeten dat de Heere haar vernieuwd had. Zo sprak hij in Psalm 103:5 'Die uw mond verzadigt met het goede, uw jeugd vernieuwt als van een arend.' Laat iedere veranderde ziel op deze lofzang 'Amen' zeggen en uitroepen met de hemelse schare: 'De lof, en de heerlijkheid en de wijsheid, en dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onze God in alle eeuwigheid. Amen', Openb. 7:12. Amen."

N.a.v. Die Heere is en levend maakt, door Florentius Costerus, Gebonden, 190 blz., € 12,50, ISBN 90-6085-182-X, Uitgave Stichting Smytegelfonds, p/a Pieters Grafisch Bedrijf, Postbus 12, 4503 ZG, Groede, tel. 0117-377172 of e-mail: info@pietersgroede.nl

A. van Heteren

BOEKBESPREKINGEN

Uw trouw alleen, Hendrik van Schothorst, Uitgave De Schatkamer, Rump, gebonden, 259 blz., € 22,50, ISBN 90-5741-310-9.

In dit keurig uitgevoerde boek wordt het leven en werk van oefenaar Hendrik van Schothorst beschreven. Hendrik van Schothorst leefde van 1865-1938. De levensbeschrijving is gebaseerd op een tweetal met de hand geschreven documenten van hemzelf en enkele brieven van zijn hand of aan hem en zijn vrouw gericht. Van Schothorst was oefenaar in de Gereformeerde Gemeenten. Hij heeft enkele jaren in Amsterdam en Westzaan mogen arbeiden. Daarna is hij weer als oefenaar overal gaan preken, ook bijvoorbeeld in Werkendam. In de jaren 1924 en 1925 is hij negen keer in Werkendam geweest. We lezen daarover op de blz. 145 en 146. Hij schrijft over onkerkelijken die daar toen ook waren. Van Schothorst tekent het kerkelijke leven uit zijn dagen op blz. 156: "Het gezag in de kerken

raakt zo kennelijk weg. Vroeger waren er nog hier en daar ouderlingen, diakenen of enkele van die oude vromen, die met hun woorden nog beslag legden. Doch die sterven zo uit, dat men ze met een lantaarn moet zoeken. En als het beslag weg is, legt de waarheid geen kracht meer op de consciëntie. Iedereen kan nu meepraten, heersende geesten treden naar voren, er komt verwarring, men roept om leraars en voorgangers, om kerkenraad, classis en synode; en gewoonlijk wordt het al erger en erger. Gelukkig is hij die de minste wil zijn en schade wil lijden." Op blz. 162 lezen wij wat Van Schothorst graag las; "Bunyans bekering, Luther over de brief aan de Galaten, Erskine over de verzekering des geloofs, Owen over de heerlijkheid van Christus." Achterin het boek treffen wij typerende uitspraken van Van Schothorst aan. Op blz. 218 lezen we bijvoorbeeld het volgende: "Al wist men zeker dat er uit het ganse menselijk geslacht maar één zou bekeerd worden, zo was dit reden genoeg om nog bezorgd te zijn om zelf die gelukkige te wezen. En was het dat er maar één zou verloren gaan, dan was dat ook reden genoeg om bevreesd te wezen, zelf die ene te zijn." Hij haalt ook een uitspraak van Rutherford aan: "Al stond ik met één voet in de hemel en de Heere zou mij loslaten, dan zou ik nog achterover in de hel vallen." (blz. 219). Van Brakel haalt hij aan: "Genade te ontkennen die men heeft, is veel groter zonde dan op genade te roemen die men niet heeft." (blz. 220). Oefenaar van Schothorst was een eenvoudig man. Eerlijk beschrijft hij zijn ellende, zijn moeiten, zijn zorgen, zijn tekort en zijn gemis, inwendig en uitwendig. Alleen al daarom is het boek het lezen waard. De titel van het boek is ontleend aan het 46ste berijmde vers van Psalm 119. De laatste regel daarvan luidt: "Om aan Uw trouw alleen mijn hoop te hechten." Dit waren de laatste woorden die van Schothorst hier op aarde sprak. Nadat hij met heldere stem dit vers gezongen had, slaakte hij nog een diep zucht en was niet meer.

Het zien op Jezus, Isaac Ambrosius, Bijbels dagboek, Uitgeverij Groen, Heerenveen, € 22,50, ISBN 90-5829-683-0.

Dit dagboek is samengesteld uit het boek dat Ambrosius heeft geschreven "Het zien op Jezus." Het boek bevat 900 bladzijden. Dhr. J.M. Vermeulen heeft het samengevat in 366 bladzijden. In zijn voorwoord schrijft hij: "De meeste tekst verdween door het

weglaten van uitgebreide inleidingen van de langere hoofdstukken. Dan volgen theologische opmerkingen en tegenwerpingen, die een dogmatisch karakter dragen. Deze zijn veelal weggelaten of kort samengevat. Hierna volgt de praktische en bevindelijke toepassing. Vooral dit laatste vindt u in dit dagboek terug." Het taalgebruik is aangepast aan deze tijd. In het boek dus ook in het dagboek staat het Borgwerk van Christus centraal. Het Borgwerk wordt in tien onderdelen beschreven: het zien op Jezus (algemeen), voor de tijden tot de schepping, de schepping tot Zijn menswording, Zijn menswording, Zijn bediening op aarde, Zijn lijden en sterven, Zijn opstanding, Zijn hemelvaart tot Zijn wederkomst, Zijn voorbeding en ten slotte Zijn wederkomst. Ambrosius verklaart in die onderdelen eerst het voorwerp en behandelt dan de kunst van het zien op dit voorwerp, wat stevast uiteenvalt in negen geloofswerkzaamheden: kennen, overdenken, verlangen, hopen, geloven, beminnen, verblijden, aanroepen en gelijkvormig worden. De opbouw van het originele boek wordt dus in dit dagboek gevolgd. Ambrosius leefde van 1604- 1663 of 1664. Hij is wel genoemd de meest meditatieve puritein van Lancashire. Het boek *Looking unto Jesus* verscheen in 1658 in Engeland. Reeds in 1664 verscheen een vertaling in het Nederlands door Joannes Lampe, predikant te Obdam onder de titel: *Het zien op Jezus*. In 2003 werd het nog herdrukt. Er blijkt dus nog steeds belangstelling voor te bestaan. We willen het nu verschenen dagboek van harte bij u aanbevelen. Ambrosius besloot zijn boek met de woorden waarmee ook de inleiding op dit dagboek besluit: "Nog één woord tot u die gelooft: Eigen uzelf al de handelingen van Christus toe. Gedenk hoe Hij voor u is gekomen uit de schoot van Zijn Vader, hoe Hij voor u heeft geweend en gebloed, hoe Hij Zijn leven voor u heeft uitgestort. Hij is nu voor u opgestaan, voor u opgevaren in de hemel. Hij zit aan de rechterhand van God, en regeert de gehele wereld voor u. Hij bidt voor u, en aan het einde van de wereld zal Hij wederkomen en u tot Zich nemen, om in eeuwigheid met Hem te leven. Voorwaar, indien u zó gelooft en leeft, is uw leven troostelijk en uw dood zal zoet zijn. En zo er enige hemel op aarde is, u zult die vinden in de betrachtting en oefening van deze evangelieplicht, in het *zien op Jezus*." Tenslotte willen wij een stukje weergeven wat op blz. 112 van het dagboek staat: "Ons is een Kind geboren indien wij

wedergeboren zijn. De zekerste manier om te weten of wij deelhebben in de geboorte van Christus is, als wij weten dat Christus in ons geboren is, of dat Hij een gestalte in ons heeft. De wedergeboorte is de werking van de geboorte van Christus, en een zeker teken dat Christus in ons geboren is. Zeg dan, o mijn ziel, bent u van nieuws geboren? Is er in u een nieuwe natuur, een nieuw beginsel? Is het beeld van God en van Christus in uw ziel? De apostel beschrijft het in de tekst, als een dragen van het beeld des hemels. U kunt zich hierin beproeven:

- a. Waar deze nieuwe geboorte is, daar zijn nieuwe *begeerten*. Vroeger hebt u zich met de verloren zoon laten vergenoegen met draf, maar nu kan u niets vermaken dan het huis en de maaltijden van uw Vader. Vroeger hebt u aardse dingen bedacht, maar nu zijn uw begeerten naar Gods gunst, naar het licht van Zijn aangezicht. Dit is een goed teken. Als u de heerlijkheid van de wereld dient, als u bezig bent met het vermeederen van werelds goed, vrees dan voor uzelf. Maar als deze dingen vergeleken met Christus voor u ijdel zijn, van geringe waarde, heb dan goede moed.
- b. Waar deze nieuwe geboorte is, daar zijn nieuwe *woorden*, nieuwe *werken*, nieuwe genegenheden en een nieuwe wandel. Paulus was eens een vervolger, maar nu is het: 'Zie, hij bidt.' O, mijn ziel, houdt u nog uw oude wandel, uw oude genegenheden, uw oude taal, uw oude hartstochten? Is uw hart een spelonk van allerlei lusten? Vrees dan voor uzelf. Uit een zoete fontein kunnen geen bittere wateren voortkomen. Een gezuiverde geest kan geen verdorven werkingen of inbeeldingen voortbrengen. Ik weet dat in de besten zowel vlees als geest is, maar indien u wedergeboren bent, kunt u niet anders dan daartegen strijden om die te overwinnen."

Heilige tekst in onze taal, Bijbelvertalen voor gereformeerd Nederland, redactie Jaap van Dorp en Tineke Drieënhuizen, paperback, 176 blz., € 7,50, ISBN 90-6126-968-7, Uitgeverij NBG, Heerenveen. Dit boek bevat voordrachten die gehouden zijn tijdens het symposium 'Bijbelvertalen voor gereformeerd Nederland' aan de theologische Universiteit Apeldoorn, aangevuld met een viertal artikelen als bijdrage aan de vertaaldiscussie. Het boek is opgedragen aan drs. R.A.

Scholma, projectmanager van de Nieuwe Bijbelvertaling, ter gelegenheid van zijn afscheid van het Nederlands Bijbelgenootschap. Op het gehouden symposium stond de vraag centraal of de gereformeerde traditie specifieke eisen stelt aan een bijbelvertaling en of die eisen te realiseren zijn binnen een interconfessionele bijbelvertaling. Er wordt niet alleen aandacht gevraagd voor de Nieuwe Bijbelvertaling, maar ook voor de Herziene Statenvertaling en de Naardense Bijbel. Interessant is de vergelijking die gemaakt wordt tussen deze drie bij de proloog van het evangelie naar de beschrijving van Johannes. Wat de Statenvertaling betreft wordt terecht opgemerkt op de blz. 28 en 29 dat de vertalers niet alleen wetenschappelijke bekwaamheden moesten hebben, maar dat zij ook het vertrouwen van de kerk moesten hebben en dat in leer en leven hun vroomheid moest blijken. Geloof en wetenschap gingen hand in hand. Het uitgangspunt op blz. 130 geformuleerd willen we weergeven: "Wie de Bijbel gaat vertalen moet allereerst keuzes maken ten aanzien van de manier waarop dat gedaan moet worden. Een voor de hand liggende eis is dat je de bron zo getrouw mogelijk wilt weergeven in de taal waarin je gaat verlaten. Binnen de gereformeerde traditie wordt dat geformuleerd met 'zo dicht mogelijk bij de bron blijven'. Doe je dat door zo dicht mogelijk bij de brontaal te blijven, of doe je dat door zo dicht mogelijk bij de brontekst te blijven." Samenvattend kunnen we zeggen, na dit boek gelezen te hebben: het geeft veel informatie en stof tot nadenken over bijbelvertalen. Je hoeft het niet met alles eens te zijn om je winst er mee te kunnen doen, zeker als het gaat over bezinning op het vertaalwerk. Het boek besluit met personalia en een tekstregister.

Honigdruppels 2007.

Deze bekende uitgave is in boekvorm en in blokkalender beschikbaar. De 124 ste jaargang is nu verschenen. Uitgeverij Groen, € 9,50 in boekvorm, ISBN 90-5829-653-9. Dit dagboek zal ook nu zijn weg wel weer weten te vinden.

Andrew A. Bonar, Een kind door God bemind, paperback, 79 blz., € 9,50, Uitgave Den Hertog, Houten, ISBN 90-331-2015-1.

In dit boekje wordt het leven en sterven van Emilia Geddie beschreven. Het is uit het Engels vertaald en van een inleiding voorzien door L.J. van

Vaalen. Indertijd gaf Andrew A. Bonar (1810-1892) een herschrijving van de reeds uitgegeven biografische notities over Emilia Geddie. Het boek verscheen onder de titel 'Emilia Geddie; a Child of the Covenant.' Emilia Geddie leefde van 1665-1681 in Schotland in een tijd van vervolging. Zij mocht al op jonge leeftijd de Heere vrezen. Zij was heel vrijmoedig in het waarschuwen van anderen. Zo lezen we op blz. 19 dat zij een dienstmeisje waarschuwde dat op zondag een kamer begon schoon te maken. Zij zei tegen dat dienstmeisje: 'Houd hiermee op. U zondigt tegen de Heilige Geest. U stoft het huis op de sabbat en ontheiligt zo de dag des Heeren.' Zij was pas tevreden toen het meisje haar fout inzag en die erkende. Een knecht die vloekte, heeft zij ook gewaarschuwd. Zij bestraft hem scherp en zei: "Henry, als je dit weer doet, zal ik met God over jou spreken." De jongen zei spottend: doe dat maar. Emi-

lia legde het inderdaad aan de Heere voor. Toen de jongen vroeg wat zij ten antwoord had gekregen zei zij dat de Heere tegen haar had gezegd dat, als hij hiermee verder ging, de Heere hem aan de duivel zou overgeven en in de hel werpen. Hierop hield de jongen zich erg rustig en was voorzichtig met zijn woorden. Emilia mocht wel eens met een dienstmeisje mee om de bedelaars te helpen. Emilia gaf dan niet alleen geld, maar sprak met hen over God, over de hemel en over de hel, zij waarschuwde voor een goddeloos leven en zei eerlijk dat een leven van vloeken, drinken en zondagsontheiligung en andere misdaden naar de hel zou voeren (blz. 33). Op ruim 16 jarige leeftijd is Emilia gestorven. Zes weken duurde de ziekte die aan haar sterven voorafging. Toen haar gevraagd werd wat haar zo bemoedigde op het ziekbed zei zij (blz. 71): "In de eerste plaats zie ik mijn moeite als een vrucht van mijn zonde. Ik denk dat het

Deputaten "Pastoraat in de gezondheidszorg" van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

UITNODIGING

landelijke bijeenkomst voor werkers
in de gezondheidszorg en pastoraat

D.V. zaterdag 10 februari 2007

van 10.30 tot 15.30 uur
in de Chr. Geref. Fonteinkerk te Bunschoten
(Bikkersweg 7; tel: 033 - 2986253)

THEMA: "Ziekenzalving hoe denken wij er over?"

SPREKERS:

- Ds. H. van den Heuvel, predikant te Dordrecht-Zuid
" **waarin vindt het zijn oorsprong?**"
- Drs. H. Korving, predikant te Leerdam
" **wat leert Jacobus 5 ons?**"
- Ds. D. Dunsbergen, predikant te Ermelo
" **wat betekent het in de praktijk?**"

Gelegenheid tot vragen stellen door middel van een forumdiscussie.

De algehele leiding zal afwisselend plaatsvinden door de deputaten
drs. F. Visscher en drs. J.P. Roubos.

Aanmelding bij:

Annie Reitsma, tel: 030 - 6920073 (na 17.00 uur)
E-mail: anniereitsma@kpnplanet.nl

Jetty van Dijk, tel: 033 - 4951145 (na 17.00 uur)
E-mail: jetttyvandijk@casema.nl

Om de onkosten van deze dag te beperken zal er een collecte
plaatsvinden (*de lunch wordt u aangeboden*).

NIEUW VERSCHENEN!

TUSSEN GOD EN MENS

door Adriaan van Belzen

Een tweede serie gesprekken met bevindelijk-gereformeerde predikanten. De verhouding tussen God en mens loopt als een rode draad door de gesprekken. Thema's die aan de orde komen zijn o.a.: Het Godsbeeld, de bekering, het gebed, Schriftgezag en Schriftkritiek en de verkondiging van het Evangelie. Aan het woord komen o.a. de predikanten: D.J. Budding, W. Harinck, M.J. Kater, W. van Vlastuin, A.K. Wallet en J. Westerink. Prijs (excl. verzendkosten) € 18,90

Ook nog leverbaar: Christen zijn in kerk en wereld/gesprekken met bevindelijk-gereformeerde predikanten (€ 18,90) en deel 1 en 2 van 'Laat Zang en Spel, portretten van bekende chr. musici.(resp. € 14,90 en € 18,-

Bestellen: Tel. 0342-421031 of via belzen@filternet.nl

Traditioneel Nieuwjaarsconcert. Urker Zangers zingen in de Bovenkerk

Kampen - Op DV zaterdag 20 januari vindt het traditionele Nieuwjaarsconcert plaats in de Bovenkerk te Kampen.

Aan dit concert werken mee; het bekende mannenkoor de Urker Zangers, het Urker Zangers dubbelkwartet, pianist Hannes Minnaar, organist Peter Eilander, solist Hendrik Nentjes en Duo Friends (Corrie Wielink viool, en Gerlinda van den Berg panfluit)! Er is een collecte die geheel bestemd is voor de en Eliëzer- en Obadjaschool te Zwolle.

Aanvang concert: 19.30 uur. Deuren open: 19.00 uur. Kerk wordt verwarmd.

In januari 2006 vond het eerste Nieuwjaarsconcert plaats in de Bovenkerk te Kampen. Omdat dit zo'n groot succes was heeft de organisatie besloten om dit concert te herhalen.

Het bekende mannenkoor de Urker Zangers o.l.v. Jacob Schenk werkt aan deze avond mee. Vermeldenswaard is het feit dat speciaal voor deze avond het Urker Zangers dubbelkwartet haar medewerking verleent. Deze Urker mannen zullen met hun imponerende stem de kerk geheel vullen.

Peter Eilander, bekend van de Psalmzangdagen, zal deze avond de massale koor- en samenzang begeleiden. Ook brengt hij samen met de pianist Hannes Minnaar en Duo Friends instrumentale intermezzo's ten gehore. Hannes Minnaar omlijst de koorzang met zijn boeiende piano-spel.

Ds. D.W. Tuinier opent en sluit deze avond, en dhr. W. Visser vertelt een verhaal.

De collecte is ten bate van de Eliëzer- en Obadjaschool te Zwolle. De Eliëzer- en Obadjaschool te Zwolle zijn twee scholen waar onderwijs gegeven wordt aan kinderen die (zeer) moeilijk kunnen leren. De kinderen komen uit een zeer wijde regio, omdat er verder geen reformatische scholen zijn voor deze vorm van onderwijs. Helaas is het budget wat de overheid geeft ontoereikend om een aantal belangrijke zaken in het speciaal onderwijs door te voeren. Door middel van allerlei acties wordt geprobeerd gelden te verzamelen, zodat "onze kinderen" het onderwijs kunnen krijgen dat voor hen geschikt is, met de daarbij behorende materialen.

Kaarten voor dit concert kunt u bestellen via www.naarhetconcert.nl. Op deze website kunt u tevens terecht voor meer informatie.

mijn plicht is om de gramschap van de Heere te dragen, omdat ik tegen Hem gezondigd heb. In de tweede plaats is het mij een wonder dat dit niet altijd zo geweest is. Ten derde, word ik zo geholpen om de Heere te prijzen dat het niet erger met mij is. Ten vierde, er worden middelen voor mijn genezing gebruikt en ik bid de Heere of Hij die wil zegenen, in zoverre dat dit tot Zijn eer en tot mijn troost mag strekken. Ten vijfde, onderwerp ik mij door genade aan de wil van God, hetzij dat ik leef of sterf. Ten zesde, ik heb het geloof dat het beter zal worden, want ik houd het daarvoor dat het lijden van dit leven niet is te waarden tegen de heerlijkheid die geopenbaard zal worden." Op haar sterfbed werd zij getroost uit Psalm 23. Zij sprak (blz. 75) "Ik rust alleen op het bloed van de Heere Jezus en op de onveranderlijkheid en trouw van God." Haar laatste woorden waren niet meer te verstaan. Zij sloot haar ogen en lippen als iemand die in slaap valt. Zij strekte zich uit en bleef stil liggen. Zo ontsiep zij. Op het kerkhof van Falkland staat haar grafmonument met de volgende woorden: In dit graf ligt Emilia Geddie. Vanwege haar geloof in Jezus verschrikte de dood haar niet, omdat zij door genade een rijke deugd bezat. Haar hart was vernieuwd, haar leven verfoeide de zonde. Zij wandelde met God en diende Hem in waarheid met haar hart. Zij was een voorbeeld voor meisjes van haar leeftijd, ook voor u. Geboren in het jaar 1665, toen de verdrukking zeer toenam, eindigde haar leven in 1681. En zij ging op de bestemde tijd heen in heerlijkheid.

EPE (veluwe) te huur schoon en ruim vak. huis tot 6 pers. v.a.g.v. 3 sl.kamers. als u van rust houdt kunt u vanaf heden reserveren tel. 0578-629347

Wij wensen u een voorspoedig 2007 toe!

Ook dit jaar hopen wij voor u klaar te staan. Wij bieden u een verrassende winteraanbieding aan. U betaalt t/m wk 7 slechts € 119,00 per (deel)week! Kijk ook eens op: **www.deverrassing.com**, of bel 0222 - 318 391.

Bungalowpark De Verrassing heet u hartelijk welkom!

't Boekendal

Winkelcentrum Urkerhard
Nagel 48, 8321 RG Urk

Tel: 0527 - 682110 Fax 0527 - 688668

**Boeken & Bijbels
CD's en Bladmuziek
Schoolartikelen
Kadoartikelen
Kopieerservice
Wenskaarten**

Verzending door heel Nederland

Drempelvrije vakantie?

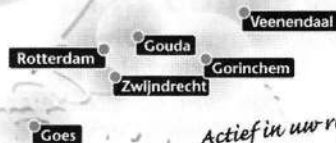
Jachthuis - Texel

2 luxe drempelvrije vakantiehuizen onder 1 kap, 7 en 8 persoons. Per woning: 2 hoog/laag bedden, douche-brancard en tillift. Tevens voorzien van vaatwasser, magnetron, wasmachine en wasdroger. Incl. schoonmaakkosten, **€ 275,- tot € 695,- p.w.**

Meer informatie / reserveren:
www.denoorderhoeve.nl

De Noorderhoeve gehandicapten accommodaties
Harkebuurt 5-15 Oosterend - Texel - 0222 31 89 06

Zorg dichtbij

Actief in uw regio!

Waar u ook woont, Agathos brengt zorg dichtbij:
• Huishoudelijke verzorging
• Persoonlijke verzorging
• Verpleging
• Psychosociale zorg
Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur

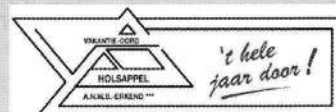
Psalmzangdag in Bovenkerk Kampen

In de Bovenkerk te Kampen wordt op D.V. zaterdag 24 maart 2007 een psalmzangdag gehouden. Op deze middag worden niet-ritmische psalmen uit de berijming van 1773 gezongen. Er zal gezongen worden uit de psalmen van David. Daarbij zal het thema 'bestrijding en overwinning in het leven van David' uitgelicht worden. Ds. D. Heemskerk, predikant van de Hersteld Hervormde gemeente in Opheusden, zal de psalmen van toelichting voorzien. De samenzang wordt op het orgel begeleid door Peter Eilander, organist in de Eben-Haëzerkerk te Apeldoorn. De psalmzangdag is voor iedereen gratis toegankelijk. Wel wordt er gecollecteerd om de kosten te dekken. In de pauze zijn consumpties tegen betaling verkrijgbaar. De middag begint om 13.30 uur en is rond 16.30 uur afgelopen. Parkeertip: Gemeentehuis, Burg. Berghuisplein. Ca. 10 min. loopafstand van de Bovenkerk. Zie voor meer info: www.psalmezangdag.nl

Een mooie vakantie in Twente

- ▶ **NIEUW** : 8 Persoons rolstoel vriendelijke bungalow, v.a.g.v.
- ▶ Comfortabele 2 t/m 6 pers bungalows v.v. wasmachine en magnetron
- ▶ Gebruik van overdekt verwarmd zwembad op 100 meter
- ▶ Prachtige omgeving voor fiets- en wandeltochten
- ▶ 55+ en buiten schoolvakanties: 20% korting
- ▶ Bel voor info/folder :

VAKANTIEOORD HOLSAPPEL

FAM. G. TIMMERMAN - MOLENDIJK 105 ZUNA - TELEFOON 0548 - 51 27 90